

SPIRITUELE HOMILETIK

dinsdag 9, 16 en 23 februari en 2 maart 2010

Spiritualiteit

leven in de Geest van Jezus

Dogmatiek	Waarheid	Inzicht
Mystiek	Schoonheid	Geborgenheid
Ethiek	Goedheid	Bevrijding

Spirituele homiletiek

‘spreken in de Geest van Jezus’

andere opties:

missionaire homiletiek

pastorale homiletiek

poëtische homiletiek

retorische homiletiek

narratieve homiletiek

De homiletische benadering die het preek-gebeuren doordenkt vanuit het perspectief van de spiritualiteit.

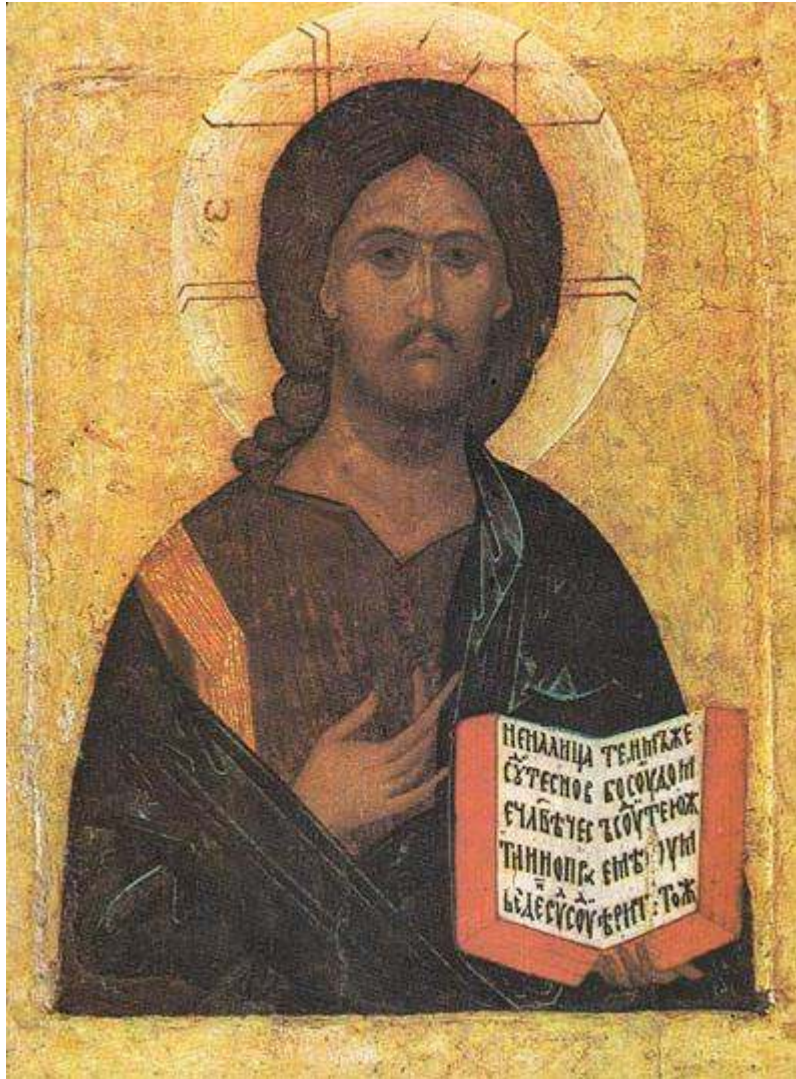
-Spirituele **theologie** (inhoud)

-Spirituele **vorming** (doel)

-Spirituele **gemeenschap** (gemeente)

-Spirituele **missie** (context)

Spirituele hermeneutiek

- Jezus **kijkt** ons aan
- Jezus **spreekt** ons aan
- Jezus **raakt** ons aan

Spirituele hermeneutiek

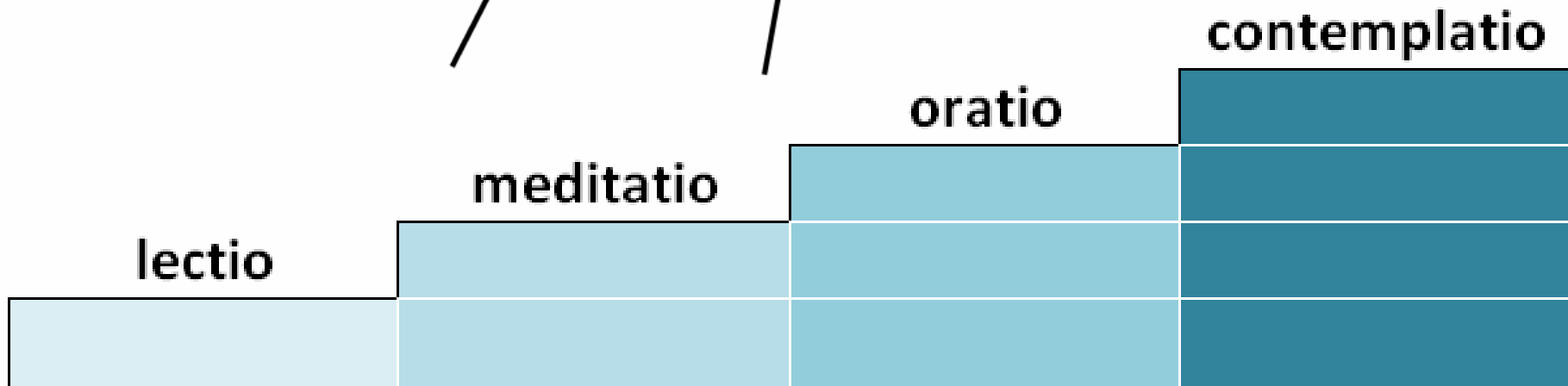
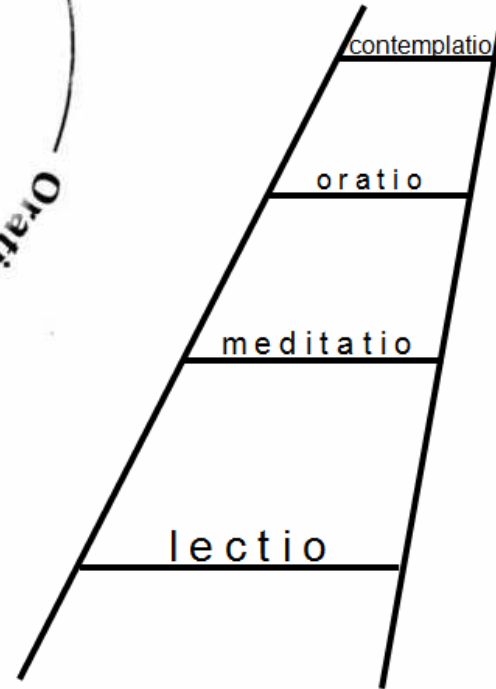
	Meditatie	Exegese
Theologisch	<i>Woord</i>	<i>Schrift</i>
	<i>expliciet pneumatisch</i>	<i>impliciet pneumatisch</i>
Hermeneutisch	<i>begrijpen</i>	<i>verklaren</i>
	<i>wereld vóór de tekst</i>	<i>wereld achter de tekst</i>
	<i>toe-eigening</i>	<i>ont-eigening</i>
Spiritueel	<i>transformatie</i>	<i>informatie</i>

Wim Reedijk:

alleen wie zuiver **leven** kunnen zuiver **lezen**...

'monastieke' lezing:	'scholastieke' lezing:
gericht op <i>afbraak ego-gecentreerdheid</i>	gericht op <i>afbraak subjectivisme</i>

Lectio divina

Lectio divina

lectio	de tekst	Ik lees en analyseer de tekst zorgvuldig en nauwkeurig.
meditatio	de woordwerkelijkheid	Ik overdenk de woordwerkelijkheid waar de tekst naar verwijst intensief.
oratio	de stem	Ik luister naar de stem die mij aanspreekt en ik antwoord en vraag.
contemplatio	het gelaat	Ik aanschouw het heilige en liefdevolle gelaat van de Heer die mij zegenend aankijkt.

Lectio divina - oefening

U hebt Christus lief zonder hem ooit gezien te hebben; en zonder hem nu te zien gelooft u in hem en ervaart u een onuitsprekelijke, hemelse vreugde, omdat u het einddoel van uw geloof bereikt: uw redding.

(1 Petrus 1:8-9)

LECTIO – MEDITATIO – ORATIO – CONTEMPLATIO

Lectio divina - historisch

- Guigo II, Scala Claustralium (12^e eeuw)
- Thomas van Aquino (13^e eeuw)

*Sicut enim maius est illuminare quam lucere solum, ita maius est **contemplata aliis tradere** quam solum contemplari.*

- `Benedictus XVI (21^e eeuw)

lectio divina: een nieuwe geestelijke lente

Lectio divina

“Speciaal wil ik in herinnering roepen en aanbevelen de oude traditie van de Lectio Divina: deze zorgvuldige lezing van de Heilige Schrift die gepaard gaat met gebed, leidt tot die intieme dialoog waarin degene die leest de sprekende God hoort, en waarin hij biddend antwoord geeft met een vertrouwensvolle openheid van het hart.”

“Als deze Lectio Divina op effectieve wijze wordt verbreid, dan zal deze geestelijke oefening - daarvan ben ik overtuigd - een nieuwe geestelijke lente brengen.”

Paus Benedictus XVI tijdens het Internationaal Congres ‘De Heilige Schrift in het Leven van de Kerk, ter gelegenheid van het 40 jarig bestaan van de Constitutie Dei Verbum (september 2005).

Lectio divina

- Guigo II (12^e eeuw)
- Epistola de vita contemplativa of:
- Scala Claustralium

- Thuisoefening:
 - kies zelf een gedeelte uit
 - neem twee uur voor lectio divina
 - reflecteer over je ervaringen

Lectio divina en de viervoudige Schriftzin

Lectio Divina	Viervoudige Schriftzin (M. Casey)	'Een tekst om te preken' (J. Van Bruggen)
1 Lectio	1 Letterlijk / Historisch (intellect)	1 Letterlijk
2 Meditatio	2 Allegorisch / Christologisch / Typologisch (herinnering)	2a Allegorisch (geloof)
3 Oratio	3 Tropologisch / Moreel (geweten)	2b Ethisch (liefde)
4 Contemplatio	4 Anagogisch / Mystiek / Eschatologisch (geest)	2c Anagogisch (hoop)

Augustinus van Dacië (gest. 1282) Nicolaas van Lyra (1270-1340)

**Littera gesta docet,
quid credas allegoria
moralis quid agas,
quo tendas anagogia.**

The letter shows us what God and our fathers did;
the allegory shows us where our faith is hid;
the moral meaning gives us rules of daily life;
the anagogy shows us where we end our strife.

*De letter onderwijst de feiten: / wat je geloven moet leert je de allegorie;
de zedelijke betekenis geeft aan wat je moet doen / en de eschatologische waarop je je mag richten.*

Lectio divina: **contemplatio**

lectio	de tekst	<p>Ik lees en analyseer de tekst zorgvuldig en nauwkeurig.</p> <p><i>hardop lezen, schrijven, memoriseren, analyseren, exegetiseren</i></p>
meditatio	de woordwerkelijkheid	<p>Ik overdenk de woordwerkelijkheid waar de tekst naar verwijst intensief.</p> <p><i>persoonlijk maken, waar raakt dit mijzelf en anderen, de levende werkelijkheid</i></p>
oratio	de stem	<p>Ik luister naar de stem die mij aanspreekt en ik antwoord en vraag.</p> <p><i>bidden, smeken, vragen, luisteren, antwoorden, klagen, zoeken, verlangen, smachten</i></p>
contemplatio	het gelaat	<p>Ik aanschouw het heilige en liefdevolle gelaat van de Heer die mij zegenend aankijkt.</p> <p><i>wijsheid, liefde, stilte, ziel, aanschouwen, gezegend worden, verwondering, mysterie, glorie van de Heer</i></p>

Lectio divina: een kritisch perspectief

Maarten Luther

Van:

Naar:

lectio

meditatio

oratio

contemplatio

oratio

meditatio

tentatio

Kritiek op lectio divina

In the final analysis, *Lectio Divina* merely pays lip service to the word in favor of its much loftier goal, namely, contemplation. It was finally unable to stand up to Luther's full blown theology of the word and was therefore rejected by him in favor of a new approach that kept the word as the focal point and goal.

Lectio Divina's growth in popularity seems to be in line with certain trends within pop-Christianity that focus on subjectivism and experientialism.

Luther's *oratio, meditatio, tentatio* is deserving of a much greater hearing in our Lutheran churches as a truly faithful substitution and corrective for the kind of spirituality being promoted in the church today.

(Jeffrey W. Ware)

Spiritueel-homiletische thema's

Drie gesprekken over deze thema's:

- Uitleggen of laten ervaren?
- Preken is zilver, zwijgen is goud.
- Het mystagogisch moment in het homiletisch optreden

Uitleggen of laten ervaren?

gesprek 1

“Alle accent valt bij Veenhof op de **prediking als genádemiddel**. Daarbij gaat het hem niet zozeer om een formele benadering (in de sfeer van ‘hoeveel genademiddelen zijn er?’), maar om een inhoudelijke benadering: in de prediking wordt de genade present, actualiseert Gods genade in Christus zich. Als we dat met het oog op vandaag verder willen uitwerken, ook met het oog op de praktijk van de prediking (want het betoog van Veenhof blijft steken in de principiële homiletiek), dan hebben de volgende vragen een nadere doordenking nodig. **Als het er niet om gaat dat de prediking gaat óver de genade, hoe wordt genade tijdens de prediking dan voelbaar? Hoe komt het tot een prediking waarin de gemeente van Christus de vergevende, genezende en bevrijdende kracht van de genade ook daadwerkelijk ervaart?** Het gaat hier dus niet om een doordenking die theologisch-inhoudelijk (c.q. systematisch-theologisch) blijft, maar spiritueel-praktisch (c.q. praktisch-theologisch met een spirituele spits) wordt.”

[Jos Douma, *Levend en krachtig is het woord*, Reader Spirituele Homiletiek]

Uitleggen of laten ervaren?

gesprek 1

- Gods Geest & Mijn hart (mijn spiritualiteit) & Taal

<i>taalvorm/taalspel</i>	<i>de predikant als</i>	<i>activiteit</i>
argumentatief	redenaar	betogen
meditatief	dichter	verbeelden
narratief	verteller	vertellen

*God heeft het land aan de woestijnen,
aan droge, saaie, humorloze praat,
aan preken waar geen letter poëzie in staat;
(Koos Geerds, Gods element)*

- Taaldadentheorie: constatieven, regulatieven, expressieven
- Locutie, illocutie, perlocutie
- Syntactisch. Semantisch, pragmatisch
- (Spirituele) weerstanden...

Preken is zilver, zwijgen is goud

gesprek 2

- De betekenis van stilte voor de verkondiging
- Verkenning van de stilte...
- Leestekst Henri Nouwen: theologische vorming
- Zwijgen als bron van het spreken
- Spreken als weg naar het zwijgen

Preken is zilver, zwijgen is goud

gesprek 2

Stil-zijn is de koninklijke weg naar spirituele vorming. Zonder stil-zijn kan het gesproken woord nooit vrucht dragen. Bovendien kan alleen door het stil-zijn het woord uit het verstand afdalen in het hart. Zolang ons hart en ons verstand vol zijn met woorden van eigen maaksel, is er geen ruimte voor het woord om diep door te dringen in ons hart en daar wortel te schieten.

Elk gesproken woord moet noodzakelijk uit stil-zijn geboren worden en er voortdurend naar terugkeren. Stil-zijn geeft kracht en vruchtbaarheid aan het woord. Vanuit het stil-zijn kan het woord van daarbinnen gesproken worden. De woorden die wij spreken zijn bedoeld om het mysterie van het stil-zijn, waaruit zij voortkomen, te ontsluiten. Als woorden hun taak eenmaal volbracht hebben, duurt het stil-zijn voort.

Het mystagogisch moment

gesprek 3

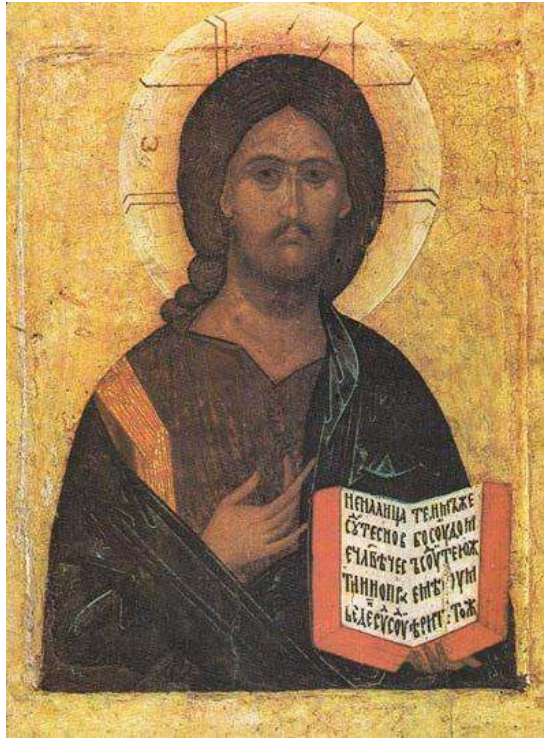
- Leestekst Wim van der Schee: “Zoals mensen in de eredienst als geheel verlangen de levende God te ontmoeten, verwachten ze van de preek ook een binnengeleid worden in het geheimenis van de omgang met God, de geheel Andere. Wie zichzelf bewust terugvindt onder Gods ogen stuit op **meer dan wat uit te leggen is.**”

- Karl Rahner: “De vrome van morgen zal een ‘**mysticus**’ zijn, iemand die iets ‘ervaren’ heeft, of hij zal er niet meer zijn, omdat de spiritualiteit van morgen niet meer (...) medegedragen wordt door eenstemmige, vanzelfsprekende overtuigingen en religieuze praktijken van allen (...).”

- Het **mysterie-karakter** van het evangelie vraagt om inwijding

- De predikant als **mystagoog** (naast: leraar, herder, dienaar, heraut, etc.).

SPIRITUELE HOMILETIK

kijk op www.josdouma.nl > spirituele homiletiek